

פרשת 32 אלף התינוקות המדייניות התמוהה

@FaithBit 16/8/2025

במלחמת מדיין (במדבר ל"א) ציווה משה להרוג את כל הנשים הבוגרות ואת כל הזכרים, כולל התינוקות, ולהותיר בחיים רק את הילדות שלא ידעו משכב זכר – "וְכָל הַטֶּף בְּנָשִׁים... כָּל נָפֶשׁ שְׁלֵשִׁים וּשְׁנַיִם אָלֶף". על פי חז"ל (יבמות ס"ב), הקריטריון להשארת ילדה בחיים היה שתהיה "פחותה מבת שלש שנים ויום אחד" – כלומר, מדובר היה ב־32,000 תינוקות וילדות קטנות בגילאי 0–3. כדי להבין את גודל הנתון, נזכור שבמפקד שנערך קודם (במדבר כ"ו) מנה כלל יוצאי הצבא של שבטי ישראל 601,730 איש. המשמעות היא שמספר הילדות המדייניות שנלקחו – 32,000 – מהווה כ־5% מכלל לוחמי ישראל, ואף גדול משבט שלם! יתרה מזו, על פי חישוב דמוגרפי סביר ניתן להעריך ש־32,000 הילדות הללו היו קרוב לרבע מכלל ילדות ישראל וזהו מספר עצום ומשמעותי לכל הדעות!

ואז עולה השאלה הכואבת: אותן ילדות לא נשארו בחיים מתוך זכות מוסרית, אלא מפני שראו בהן "חומר גלם" לשימוש עתידי. אלו נשים יגדלו להיות ילדות שגדלו כך – בשבי, בזרות, בצל טראומה ובלא זהות, ובידיעה שהוריהם ואחיהם הומתו בידי חיילי ישראל? ואיזו נפש יכולה לצמוח מתוך 32,000 סיפורי חיים כאלה – שהם כשיעור ניכר מכלל המחנה?!

התנ"ך "שותק" לגבי גורל אותן 32,000 ילדות לטווח הארוך, וגם חז"ל אינם מתייחסים ישירות לשאלת המשך חייהן או השפעתן על החברה הישראלית. לא מוזכר איך הן התערבבו בחברה, מה היה מעמדן, איך התמודדו עם הטרומה, או איך השפיע הדבר על הדורות הבאים. זו "שתיקה מובהקת" במקורות – עובדה שמחזקת את התמיהה על המשמעויות החברתיות והמוסריות של האירוע.

יש כאן גם תמיהה כללית יותר על אופי המידע שנמסר לנו במקורות: התורה מפרטת בדיוק רב את מניין השבטים, מספרי השלל, החיות והטף, אך דווקא לגבי גורל אותן 32,000 ילדות מדייניות – שותקת לחלוטין. הדבר מזכיר פסוק תמוה בספר נחמיה: "וַיַּעֲשׂוּ כָל הַקָּהָל הַשְּׁבִיִּים מִן הַשְּׁבִי סִכּוֹת... כִּי לֹא עָשׂוּ מִיָּמֵי יְשׁוּעָה בֶן נוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַהוּא" (נחמיה ח יז). כיצד ייתכן שמתוארת כאן השבת מצווה מרכזית אחרי מאות שנים שבהן כלל לא קוימה, מימי יהושע ועד ימי שיבת ציון – מבלי שנמסר לנו על כך דבר בכל ספרי התנ"ך שבאמצע? גם כאן, כמו בסיפור ילדות מדיין, בולטת הסלקטיביות של הכתובים: פרטים חשובים ביותר נעלמים או מושמטים, ואילו אחרים זוכים להבלטה. תמיהה זו רק מחדדת את השאלה – מדוע דווקא נושאים רגישים של זהות, התבוללות וזיכרון קולקטיבי זוכים ל"שתיקה מובהקת"?

ובכל זאת, דור שלם של תינוקות מדייניות נקלט בישראל, גדל בקרב השבטים, ושילב את זרעו בעם.

נשאלת כאן עוד שאלה: תורת ישראל מקפידה שוב ושוב על ההיבדלות מהגויים, על מניעת נישואין והתערבות תרבותית, ואף מציבה איסורים מפורשים על חיתון עם עמים זרים מחשש לסטייה רוחנית ולעבודה זרה. דווקא על רקע זה, בולטת התמיהה – כיצד ניתן כאן היתר, בפועל, לקליטת 32,000 גויות מדייניות לתוך עם ישראל? מהו ההיגיון או הצורך שהצדיק חריגה כה קיצונית מעקרון ההיבדלות הבסיסי, ובפרט כלפי מדיין – עם שנחשב לאויב מר כל כך עד שנצטוונו "צרור את המדיינים"?

אם נחשוב על ההשלכות החברתיות והזהותיות, זה נשמע כמעט גרוע מה"עָרַב רַב" שצורפו לישראל (וגרמו לנזק רב לפי חז"ל) – לא עם, לא בית, לא אמונה. רק ילדות קטנות, יתומות,

שנלקחו, נשתלו בכוח בחברה אחרת – ונדרשות להפוך לחלק ממנה. הנזק הפוטנציאלי הטמון בתהליך כזה עשוי להיות עמוק, ממושך, ולעצב דורות שלמים קדימה.

מכאן עולה שאלה נוקבת עוד יותר: כיצד ניתן ליישב את שתיקות המקרא וחז"ל עם הצהרותיהם הברורות של חכמים על סמכותם המוחלטת? הרי נאמר: "על פי התורה אשר יורוך... לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (דברים יז יא), ורש"י מפרש: אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל. ובירושלמי (ברכות ח/ב) נאמר: חביבים דברי סופרים מדברי תורה, ובברכות (ד/ב): כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה.

ולכן – אם אשאל שאלה זו בפני רב, ייאמר לי שאין זה מקומי: עליי לסיים קודם את הש"ס, אחר-כך את הזוהר, ורק אז אולי תהיה לי זכות דיבור. ובינתיים – פי נסתם.

וכאן נוסף מימד צורם עוד יותר: חז"ל, שבדרך כלל אינם מהססים למלא פערים בסיפורי המקרא, להוסיף רקעים חסרים ולפרש סיטואציות מקראיות במדרשים עשירים – דווקא כאן, בפרשת 32,000 הילדות המדייניות, אינם עושים זאת כלל. לא מסגרת מוסרית, לא נימוק רוחני, לא סיפור רקע. שתיקה.

ואז מתחדדת השאלה: האם זוהי התשובה? שדווקא במקום שבו עולה זעקה מוסרית וחברתית מן המקרא עצמו – נדרש מאיתנו לא לשאול אלא לשתוק? ואם כן, האם השתיקה הזו עצמה איננה חלק מן התמיהה הגדולה ביותר? אולי אין כאן תשובה, אלא שתיקה שהופכת עצמה לתשובה. שהרי כבר אמרו חכמים בגמרא: שה' השיב לשאלת משה: שתוק! כך עלה במחשבה לפני (מנחות כט:). שתיקה זו – איננה פתרון, אלא הצבת גבול: עד כאן יכול האדם לשאול, ומכאן ואילך עליו לעמוד מול השתיקה האלוקית.

העיסוק ב־32,000 התינוקות המדייניות אינו מקרה יחיד של נקיבת מספרים מדויקים לצד השמטת פרטים מהותיים. כך למשל מצאנו ביציאת מצרים: "וַיִּחַמְּשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֶאֱרָץ מִצְרָיִם" (שמות יג יח). רש"י מפרש: "אין חמושים אלא מזויינים... דבר אחר: אחד מחמשה יצאו, וארבעה חלקים מתו בשלושת ימי אפילה". וביחזקאל (כ ח) נאמר: "וַיִּמְרוּ בִּי... וְאָמַר לְשִׁפְךָ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם לְכָלֹת אֶפִּי בָהֶם בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרָיִם". רש"י מפרש שם: "וימרו בי" – הם הרשעים, רובם של ישראל, שמתו בשלושת ימי אפילה, כמו שנאמר 'וחמושים עלו בני ישראל' – אחד מחמשים, ויש אומרים אחד מחמש מאות". משמעות הדבר היא שמאחורי 600 אלף היוצאים מסתתר מספר דמיוני של מיליוני חללים – אם פי חמישים ואם פי חמש מאות – אך התורה אינה מזכירה זאת כלל.

תופעה זו מתחדדת עוד יותר את התהייה: כיצד ייתכן שהתורה והחז"ל מציגים מספרים מדויקים מצד אחד, אך בה בעת משמיטים עובדות מהותיות עד כדי תמונה היסטורית וחברתית כמעט הפוכה? כמו במקרה של ילדות מדיין, גם כאן נחשפת "שתיקה" או לכל הפחות סלקטיביות בולטת במידע – תופעה המעוררת קושי לא פחות גדול מן המספרים עצמם.